

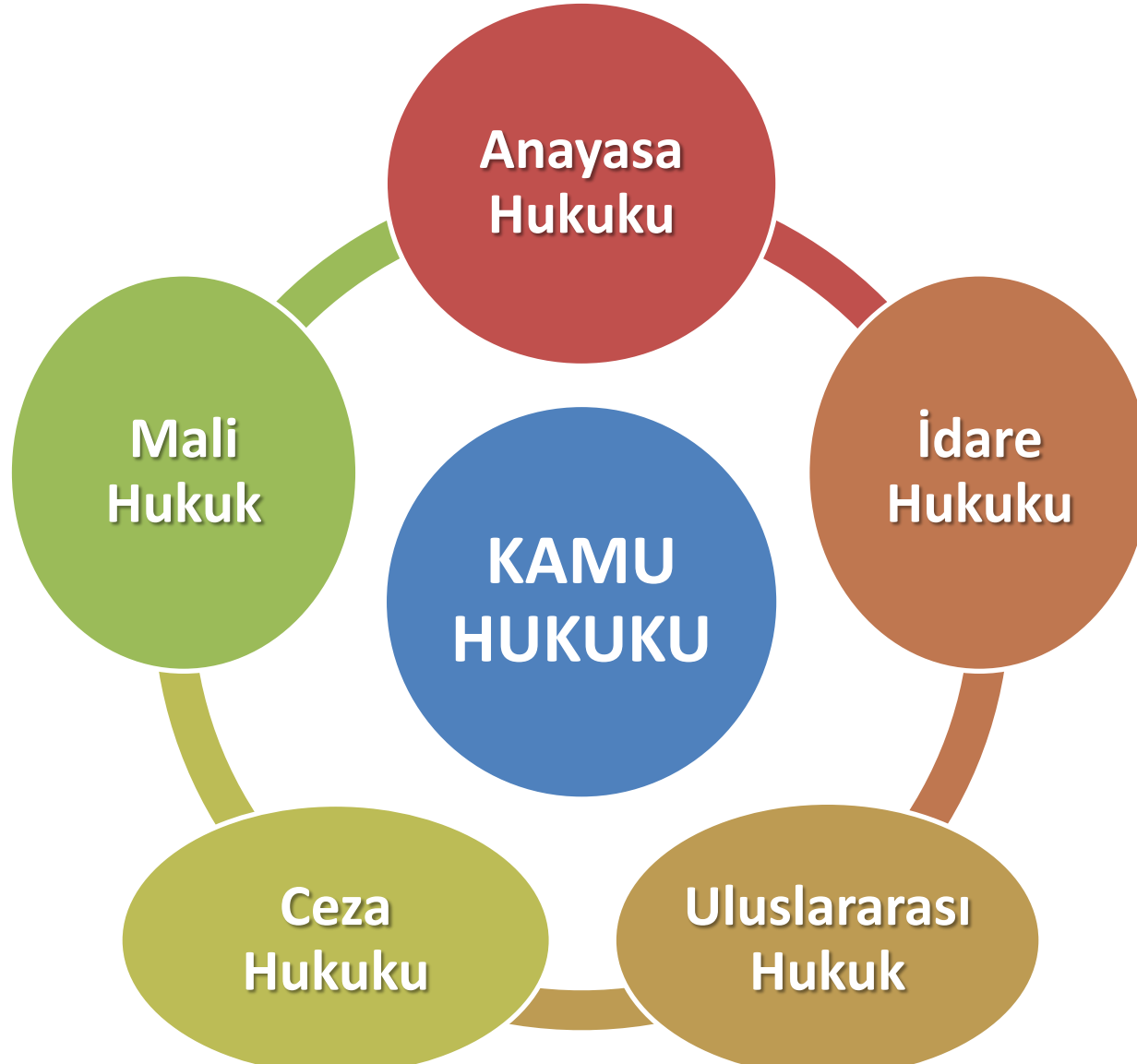
**Ankara
Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO**

**İnfaz ve Güvenlik
Hizmetleri Programı**

Genel Hukuk-1 Dersleri

Kamu Hukuku Alt Dalları
(Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Ceza Hukuku)
ve
Bu Dallar ile İlgili
Temel Kavramlar

KAMU HUKUKUNUN TEMEL DALLARI

CEZA HUKUKU

**CEZA HUKUKUNUN
TEMEL İLKELERİ
VE
KAVRAMLARI**

**CEZA HUKUKUNA GİRİŞ
VE
CEZA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ**

CEZA HUKUKU

- Ceza hukuku, suç ve ceza kavramlarını inceleyen kamu hukuku alt dalıdır.
- Ceza hukuku, genel ve özel ceza hukuku olarak iki alt dala ayrılır.
- Genel ceza hukukunun konusunu, maddi ve manevi unsurlarıyla suç kavramı, ceza hukukuna hakim olan genel ilkeler, ceza kavramının tanımı, suçu ortadan kaldıran nedenler, cezayı azaltan ve ortadan kaldıran nedenler, içtima, iştirak, teşebbüs gibi tüm suçlar için geçerli olan ilke ve kavramlar oluşturur.
- Özel ceza hukukunun konusu ise ceza kanununa göre suç sayılan eylemler, bunların kendi aralarında tasnifi, suç sayılma nedenleri, kapsam ve sınırları ile birbirlerinden ayrılan yönleri ve bunlar için yasada öngörülen cezalar ve diğer tedbirlerdir.
- Ceza hukuku ayrıca ceza yargılaması usulü (ceza usul hukuku veya ceza muhakemesi hukuku) ile ceza infaz hukuku gibi geniş anlamda ceza hukuku kapsamında yer alan diğer dallar ile de yakından ilgilidir.

CEZA HUKUKUNUN İŞLEVİ

- Ceza Hukukunun işlevi, tüm hukuk kurallarında olduğu gibi, öncelikle **toplumun düzenini sağlamak ve bireylerin ilişkilerini düzenlemektir.**
- Ceza Hukukunun bu işlevini gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılan **temel araç, ceza yasalarıdır.**
- Ceza hukuku, **yasaklanan davranışları yapmaktan kaçınmayan veya yapılması gerekenleri yapmayan bireylerin cezalandırılması işlevini** gördüğü kadar ; **bireylerin yasak ve serbesti alanlarının belirlenmesi suretiyle onların haklarını koruyan bir işleve** de sahiptir.

CEZA HUKUKUNA HAKİM İLKELER-1

- Ceza hukuku, **kişi hak ve hürriyetleri üzerinde en fazla etkisi olan hukuk disiplini**dir. Bu nedenle, ceza hukuku uygulamasında kişi hak ve hürriyetlerini güvence altına almaya yönelik bazı temel ilkeler kabul edilmiştir. Ceza hukukun en önemli iki temel ilkesi suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile suçta ve cezada kusur ilkesidir.

1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi (*nulla poena sine lege*)

- Bu ilke uyarınca **suç ve bunun karşılığı olan cezanın ancak kanun ile belirlenmesi gerekir**. Bu temel ilke, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır: "*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.*" Bu da suç tanımının belirgin ve açık biçimde kanunla düzenlenmesini gerektirir. Belirsiz ve muğlak ifadelerle suç tanımlanamaz (*nulla poena sine lege certa*).
- Kanunilik ilkesinin gerektirdiği bir başka şart da, aleyhe olan kanunun geçmişe yürüyemeyeceğidir. Yani, işlendiği sırada suç olmayan bir fiilden dolayı, sonradan fiilin suç olarak düzenlenmesi nedeniyle kimse cezalandırılmaz (*nulla poena sine lege praevia*).
- Gene kanunilik ilkesinin getirdiği bir başka koşul da failin aleyhine kıyas yasağıdır. Hukuk biliminde kıyas, kanunda boşluk bulunması halinde bu boşluğun en benzer hukuk kuralı bulunarak doldurulmasını ifade eder. Ceza hukukunda kıyas, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin 3. fıkrasında "*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz.*" şeklinde belirtildiği üzere uygulanamaz (*nulla poena sine lege stricta*).

2. Suçta ve cezada kusur ilkesi

- Ceza hukuku anlamında kusur, bir fiilin isnat yeteneği mevcut bir kimse tarafından bilerek ve istenerek işlenmesidir. Yani, **failin cezalandırılabilmesi için fiili bilerek ve isteyerek yapmış olması gerekir**. Bu ilkeden de ancak fiili bizzat işlemiş failin cezalandırılabilmesi ilkesi türetilmiştir. Bu ilke de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır: "*Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.*"

CEZA HUKUKUNA HAKİM İLKELER-2

- **3. Belirlilik İlkesi**
- Ceza hukukunun güvence fonksiyonunu yerine getirebilmesi için, suçta ve cezada kanunilik ilkesi tek başına yeterli değildir. Bir başka ifadeyle, suç ve ceza içeren hükümlerin kanunla düzenlenmiş olması yetmez; aynı zamanda **ilgili suç tanımının suçun unsurları itibarı ile açık ve seçik olması; hangi davranışın suç oluşturduğunun ve bunlar için öngörülen yaptırımların nelerden ibaret olduğunun herkesin anlayabileceği açıklıkta olması gerekir.**
- Belirlilik ilkesi TCK'nın 2. maddesinde: “*Kanunun **açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.**” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ilkenin gereği olarak, belirli bir kanuna soyut olarak yollama yaparak ya da herhangi bir idari düzenlemeye yollama yaparak suç ihdas etmek kanunilik ilkesi ile bağdaşmaz. Benzer şekilde, kanunkoyucunun cezasını belirlediği bir davranışın koşullarını belirleme yetkisinin idari bir makama bırakılması kanunilik ilkesine aykırıdır.*
- **4. Kıyas Yasağı**
- Kıyas ise, kanunda açık bir şekilde suç olarak tanımlanmamış bir fiilin, bununla bazı yönlerden benzerlik arz eden başka bir fiile ilişkin suç tanımı kapsamında değerlendirilmesidir. Kıyasta boşluk vardır; olaya uygulanabilecek bir hüküm yoktur. Hakkında hüküm bulunan başka bir olay ile benzerlik kurularak, söz konusu hüküm bu olaya da uygulanmaya çalışılır.
- TCK'nın 2. maddesinin üçüncü fıkrası ile kıyas yasaklanmıştır: “*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*” Kişi hak ve hürriyetlerini daraltıcı etki göstermesi, ceza sorumluluğunu genişletmesi bakımından, kıyas ve kıyasa varacak şekilde genişletici yorum ceza hukukunda yasaklanmıştır.

CEZA HUKUKUNA HAKİM İLKELER-3

- **Ceza hukukun diğer önemli ilkeleri:**
- ***Suç ve cezaların şahsiliği ilkesi:*** Ceza hukukunun en önemli ilkelerinden biri olan suç ve cezaların şahsiliği ilkesi, suçu isleyenden başkasının suçlanamaması ve aynı şekilde suçludan başkasının cezalandırılmamasını öngörür.
- ***Ceza kanunlarının yer yönünden uygulanmasında mülkilik ilkesi:*** Suçun işlendiği yeri bağlantı noktası olarak kabul eden bu ilkeye göre failin veya mağdurun vatandaşlığı dikkate alınmaksızın, ülkesinde suç işlenen devletin ceza kanununun uygulanması gerekir. TCK'nda temel ilke olarak mülkilik ilkesi kabul edilmiş olmakla birlikte ceza kanununun yer bakımından uygulanmasında bu ilkenin bazı istisnaları (faile göre şahsilik, mağdura göre şahsilik, koruma, evrensellik ve ikame yargı gibi) da söz konusudur.
- ***Geriye yürüme yasağı:*** Ceza hukukunun kişi hak ve hürriyetleri açısından güvence oluşturması amacıyla kabul edilen bir diğer kurala göre; fail, fiilin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan kanunlara göre suç oluşturması halinde cezalandırılabilir. Fiil, işlendikten sonra yürürlüğe giren bir kanunda suç olarak tanımlanmış ise; bu kanun geçmişe yürütülerek fail cezalandırılmaz. Sonradan yürürlüğe giren kanun, ancak yürürlüğe girdikten sonraki fiiller bakımından uygulama alanı bulabilir. Suçun unsurlarında, cezasında, güvenlik tedbirinde veya mahkûmiyetin kanuni neticelerinde sonradan yürürlüğe giren bir kanunla failin aleyhine olacak şekilde değişiklikler yapılması durumunda; sonraki kanun, yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan fiiller bakımından uygulanamaz.

CEZA HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

SUÇ VE CEZA KAVRAMLARI

- Suç, bir **haksızlıktır**. Her suç, bir haksızlık teşkil eder. Ancak, her haksızlık, bir suç oluşturmaz.
- Suç, bir **hukuki değer ihlali**ni ifade eder. Temelinde hukuki değer koruması olmayan bir suç tanımı olamaz. Hukuki değer, bir **hukuk toplumunda** geçerli olan değerleri ifade eder ve dayanağını, **davranış normları** oluşturur.
- Belli bir kişiden soyut** olan hukuki değer,
  - a) ceza kanununda **suçların tasnifi** açısından Kanun koyucuya yol gösterir;
  - b) uygulamacı açısından, suç tanımının **yorumunda** baş vurulacak en önemli **enstrümanı** oluşturur.

SUÇ KAVRAMI

- **Suç**, toplumsal açıdan tehlikeli ya da zararlı olduğu için devlet tarafından kanunlarla yasaklanan buna rağmen yapıldığında cezalandırılan insan davranışlarıdır.

SUÇ TÜRLERİ

Uluslararası suçlar

- Soykırım
- İnsanlığa karşı suçlar
- Göçmen kaçakçılığı
- İnsan ticareti
- Savaş suçu
- Terörizm

Kişilere karşı suçlar

- HAYATA KARŞI SUÇLAR
- Adam öldürme (kasten, ihmali davranışla işlenmiş, intihara yönlendirme, taksirle)
- VÜCUT DOKUNULMAZLIĞINA KARŞI SUÇLAR
- Adam yaralama (kasten, neticesi sebebiyle ağırlaşmış, ihmali davranışla işlenmiş)
- İnsan üzerinde deney
- organ
- İşkence
- Eziyet
- Cinsel saldırı
- Çocukların cinsel istismarı
- Tehdit
- Şantaj
- Cebir
- Hakaret
- Hırsızlık
- Yağma
- Kundaklama
- Mala zarar verme
- Dolandırıcılık

Topluma karşı suçlar

- Parada sahtecilik
- Resmî belgede sahtecilik
- Müstehcenlik
- Fuhuş
- Kaçakçılık
- Katliam

Millete ve devlete karşı suçlar

- Zimmet
- İrtikap
- Rüşvet
- Görevi kötüye kullanma
- İftira
- Yalan tanıklık
- Yalan yere yemin
- Suçluyu kayırma
- Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama
- Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak
- Anayasayı ihlâl
- Halkı askerlikten soğutma
- Vatana ihanet

SUÇLAR

ULUSLARARASI SUÇLAR

- Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar
- Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

SUÇLAR

KİŞİLERE KARŞI SUÇLAR

- Hayata Karşı Suçlar
- Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar
- İşkence ve Eziyet
- Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlâli
- Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma
- Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar
- Hürriyete Karşı Suçlar
- Şerefe Karşı Suçlar
- Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar
- Malvarlığına Karşı Suçlar

SUÇLAR

TOPLUMA KARŞI SUÇLAR

- Genel Tehlike Yaratan Suçlar
- Çevreye Karşı Suçlar
- Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar
- Kamu Güvenine Karşı Suçlar
- Kamu Barışına Karşı Suçlar
- Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar
- Genel Ahlaka Karşı Suçlar
- Aile Düzenine Karşı Suçlar
- Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar
- Bilişim Alanında Suçlar

SUÇLAR

MİLLETE VE DEVLETE KARŞI SUÇLAR

- Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar
- Adliyeye Karşı Suçlar
- Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar
- Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar
- Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar
- Milli Savunmaya Karşı Suçlar
- Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk
- Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar

SUÇUN UNSURLARI

- Bir haksızlık durumu olarak suçun;
  - a) **maddi unsur,**
  - b) **manevi unsur ve**
  - c) **hukuka aykırılık unsuru,**olmak üzere 3 unsuru bulunmaktadır.

SUÇUN MADDİ UNSURLARI

- Fiil
- Netice
- Nedensellik bağı
- Fail
- Konu
- Mağdur

SUÇUN MANEVİ UNSURLARI

- Kast
- Taksir
- *Kast – taksir kombinasyonu (Netice sebebiyle ağırlaşmış suç)*
- *Amaç veya saik*

CEZA KAVRAMI

- **Ceza**, suç sayılıp yasaklanmış bir takım eylemlerin gerçekleştirilmesi durumunda failler hakkında devlet tarafından uygulanan ceza veya güvenlik tedbiri biçimindeki yaptırımlardır.
- Ceza yaptırımında kişi suç işlemiş olması karşılığında bir değerinden yoksun bırakılır. Bu değer kişinin yaşamı, özgürlüğü , malvarlığı veya hakları olabilir.

CEZA TÜRRLERİ

- **Suçlunun hayat varlığına yönelik cezalar:** Ölüm yani idam cezası bunun örneğidir. Asılarak, kurşuna dizilerek veya elektrik kullanmak suretiyle yerine getirilir. Avrupa ülkeleri ceza hukuku sisteminde terk edilmiş bir cezadır.
- ***Suçlunun beden varlığına yönelik cezalar:*** *Kırbaçlama, sopa, değne ile dövme, dayak , uzuv kesme gibi cezalardır.*
- **Suçlunun özgürlüğüne yönelik cezalar:** Hapis cezası bunun örneği olup, modern ceza sistemlerinde en çok tercih edilen cezadır.
- **Suçlunun malvarlığına yönelik cezalar:** Para cezası bu türden olup, hapis cezası gibi çoğu ceza sistemlerinde yer alır. Bazı hukuk sistemlerinde mal varlığına el konulması, müsadere de bir ceza olarak düzenlenmektedir.
- **Suçlunun haklarına-ehliyetine yönelik cezalar:** Belirli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, örneğin kamu hizmetlerinden yasaklılık, meslek ve sanatın icrasından yasaklanma bu ceza türü kapsamında bulunur.

Yeni TCK'nda öngörülen yaptırımlar

- **A) CEZALAR**
- Aa) Hapis cezası
  - Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
  - Müebbet hapis cezası
  - Süreli hapis cezası
- Ab) Adli para cezası
- **B) GÜVENLİK TEDBİRLERİ**
- Ba) Belli haklardan yoksunluk
  - 1) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinden men
  - 2) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan men
  - 3) Velayet hakkından, vesayet veya kayyımlığa ait bir hizmette bulunmaktan men
  - 4) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi partilerin yöneticisi veya denetçisi olmaktan men
  - 5) İzne tâbi bir meslek veya sanatı icra etmekten men
- Bb) Müsadere
  - Eşya müsaderesi
  - Kazanç müsaderesi
- Bc) Çocuklara özgü tedbirler
- Bd) Akıl hastalarına özgü tedbirler
- Be) Tekerrür ve özel tehlikeli suçlular
- Bf) Sınırdışı edilme
- **Bg) Tüzel kişiler hakkında tedbirler**
  - Müsadere
  - İznin iptali

Ders sonu

**iyi
haftalar!**

